

“Det har sin store betydning, at pagens parti i musikalsk henseende er indrettet således, at det ligger for en fruentimmerstemme”

Det første stadium er antydet i pagen i “Figaros Bryllup”. Det gælder naturligvis herom ikke i pagen at se et enkelt individ, hvilket man så let fristes til, når man i tanken eller i virkelighed ser det fremstillet af en personlighed. Det bliver da vanskeligt at undgå, hvad der for en del også er tilfældet med pagen i stykket, at ikke noget tilfældigt, noget ideen uvedkommende blander sig ind, at han ikke kommer til at være mere, end han skal være, thi dette bliver han i en vis forstand øjeblikkeligt, så snart han bliver individ. Men ved at blive mere bliver han mindre, han ophører at være ideen. Derfor kan man ikke indrømme ham replik, men

musikken bliver det eneste adækvate udtryk, og det er derfor mærkeligt, at såvel “Figaro Bryllup” som “Don Juan”, således som de er udgået fra Mozarts hånd, hører til opera seria.

Betragter man nu pagen således som en mytisk figur, så vil man finde i musikken udtrykt det ejendommelige for det første stadium. Det sanseelige vågner – dog ikke til bevægelse, men til stille ro, ikke til fryd og glæde, men til dyb melankoli. Attråen er endnu ikke vågnet, den er tungsin-

Titelside fra librettoen til Mozart “Figaros Bryllup” ved uropførelsen i Prag i 1786.

digt anet. I attråen er bestandigt det attråede, det stiger op af denne og viser sig i en forvirrende dæmren. Dette forhold foregår for det sanselige, ved skygger og tager fjernes det, ved afspejling i disse bringes det nærmere. Hvad der vil blive attråens genstand, ejer attråen, men ejer det uden at have attrået det og ejer det således ikke. Dette er den smertelige, men også ved sin sødme bedårende og fortryllende modsigelse, der med sit vemod, sit tungsind gennemlyder dette stadium. Dens smerte ligger nemlig ikke i, at der er for lidt, men snarere i at der er for meget. Attråen er stille attrå, længslen stille længsel, sværmeriet stille sværmeri, hvori genstanden dæmrer og er denne så nær, at den er i denne.

Det attråede svæver over attråen, synker ned i den, uden at dog denne bevægelse sker ved attråens egen tiltrækkende kraft, eller fordi der attrås. Det attråede svinder ikke bort, snor sig ikke ud af attråens favntag, thi da ville attråen netop vågne, men det er uden at være attrået for attråen, som derfor netop bliver tungsindig, fordi den ikke kan komme til at attrå. Så snart attråen vågner – eller rettere – i og med dens vågner skilles attråen og genstanden for attråen ad, nu ånder attråen frit og sundt, medens den tidligere ikke kunne ånde for det attråede. Når attråen ikke er vågnet, tryller og besnærer det attråede, ja, næsten ængster. Attråen må have luft, må komme til udbrud, det sker derved, at de skilles ad, det attråede flygter undseelig, blufærdig som en kvinde, der bliver adskillelse mellem dem, det attråede forsvinder svævende i luften eller i ethvert tilfælde udenfor attråen.

Når man maler loftet i et værelse helt over med figurer, den ene ved siden af den anden, så trykker et sådant loft, som maleren siger. Anbringer man en enkelt figur let og flygtigt, så højner dette loftet. Således med forholdet mellem attråen og det attråede på et første og senere stadium.

Attråen altså, der på dette stadium kun er til stede i en anelse om sig selv, er uden bevægelse, uden uro, kun sagtelig vugget af en uforklarlig, indre rørelse, som plantens liv er fængslet til jorden, således er den hensunken i stille nærværende længsel, fordybet i kontemplation, og den kan dog ikke udtømme sin genstand, væsentligt fordi der i dybere forstand ingen genstand er, og dog er denne mangel på genstand ikke dens genstand, thi så var den straks i bevægelse, så var den determineret – om ikke på anden måde så i sorg og smerte, men sorg og smerte har ikke den modsigelse i sig, der er ejendommelig for melankoli og tungsindighed, ikke den tvetydighed, der er sødmen ved det melankolske. Skønt attråen på dette stadium ikke er bestemt som attrå, skønt denne anede attrå med hensyn til sin genstand er aldeles ubestemt, så har den dog en bestemmelse, den er nemlig uendeligt dyb. Den suger ligesom Thor gennem et horn, hvis spidse står i verdenshavet, dog er grunden til, at den ikke kan suge sin genstand til sig, ikke den, at denne er uendelig, men den, at denne uendelighed ikke kan blive den en genstand. Dens sugen betegner derfor ikke et forhold til genstanden, men er identisk med dens suk, og dette er uendeligt dybt.

I harmoni med den her givne beskrivelse af det første stadium vil man finde, at det har sin store betydning, at pagens parti i musikalsk henseende er indrettet således, at det ligger for en fruentimmerstemme. Det modsigende i dette stadium er ligesom antydnet ved denne modsigelse, attråen er så ubestemt, genstanden så lidt udskilt, at det attråede androgynisk hviler i attråen, ligesom i plantelivet han og hun sidder på en blomst. Attråen og det attråede forenes i denne enhed, at de begge er neutrius generis.

Skønt replikken ikke tilhører den mytiske page, men pagen i stykket, den poetiske figur Cherubino, og skønt der som en følge deraf ikke kan i denne forbindelse re-